

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2534

รายจ่ายสาธารณะกับภาวะเงินเฟ้อ : การวิเคราะห์ในเชิงประจักษ์

ผลภัทร บุราคम*

1. สำน้ำ

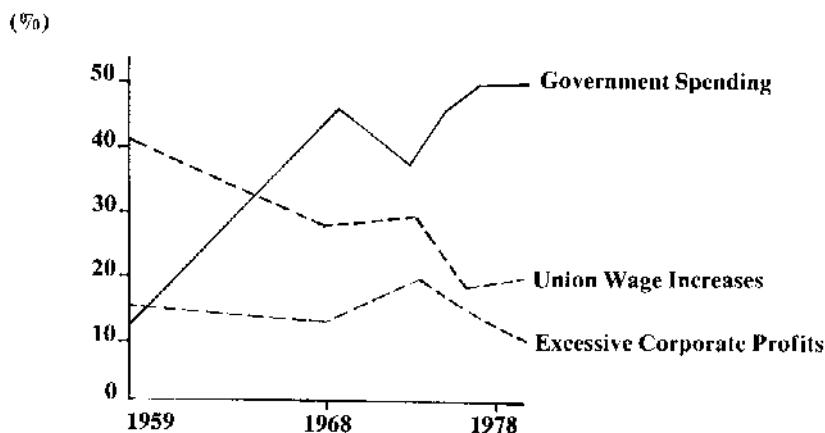
ถ้าเราจะถามว่า “อะไรเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ?” แล้วละก็ คำตอบที่ออกมาก็จะมีมากมาย เช่น ภาวะเงินเฟ้อเกิดจากอุปสงค์ของสินค้าหรือบริการต่าง ๆ มีมากเกินไป เกิดจากความไม่พอเพียงของอุปทาน เกิดจากการเพิ่มขึ้นของราคาวัสดุดิบ หรือ การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินในห้องตลาด ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา แนวความคิดที่ว่า การขยายตัวของภาครัฐบาล เป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ก็ได้กลับมาเป็นแนวความคิดที่โดดเด่นและได้รับการยอมรับ ในหมู่นักวิชาการ นักการเมือง นักวางแผนการพัฒนา ตลอดจนประชาชน โดยที่นำไปกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศพัฒนาแล้ว และในประเทศกำลังพัฒนา

แนวความคิดที่ว่ารัฐบาลเป็นตัวการทำให้เกิดเงินเฟ้อนั้น ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน อย่างในสหราชอาณาจักร ได้มีการสำรวจประชาชนต่อถึงความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไป เกี่ยวกับว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งพบว่า ตั้งแต่ประมาณปี 1980 เป็นต้นมา ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐบาลเป็นตัวการสำคัญที่สุด ที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และเป็นตัวการสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ (ดูรูปที่ 1)

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รูปที่ 1 : Attribution of Responsibility for Inflation in the U.S.A., 1958 – 1978

“Which is most responsible for inflation?”

ที่มา: Public Opinion December/January, 1980, p. 14.

งานศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดที่เห็นว่า รัฐบาลเป็นตัวการที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ โดยจะพิจารณาถึงสมมติฐานต่าง ๆ ที่ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเงินเฟ้อ กับรายจ่ายของรัฐบาล กล่าวคือ เราจะศึกษาภัยคุกคามที่มีผลต่อเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการซื้อขายของรายจ่ายของรัฐบาล

ในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาพิสูจน์แนวความคิดที่เห็นว่า รัฐบาลเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อนั้น เนื่องจากแนวความคิดดังกล่าว เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้ว และกล่าวถึงประสบการณ์ของประเทศพัฒนาแล้วเป็นสำคัญ ดังนั้นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะนำมาพิสูจน์สมมติฐานต่าง ๆ ตามแนวความคิดดังกล่าว จึงเน้นไปที่ประเทศพัฒนาแล้ว แต่ยังไงไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดดังกล่าว ก็จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ และผู้ที่สนใจศึกษาถึงบทบาทของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือในประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้ เพราะว่าแนว

ความคิดที่ว่ารัฐบาลเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อจริงหรือไม่นั้น ได้กล้ายเป็นคำๆา
ที่สำคัญในแวดวงวิชาการโดยทั่วไปหันไปหันมาแล้ว และกำลังพัฒนาอย่างกว้างขวาง

2. รายจ่ายของรัฐบาลและภาวะเงินเฟ้อ

“We don’t have inflation because the people are living too well. We have inflation
because the government is living too well.”

- President Ronald Reagan
Address on the Economy
February 5, 1981¹

ในช่วงกว่า 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศทุนนิยมพัฒนาแล้ว (advanced capitalist countries) ได้ประสบกับภาวะเงินเฟ้อซึ่งสูงโดยเฉลี่ยถึงประมาณ 10% ต่อปีในสหรัฐอเมริกา และกว่า 10% ในทวีปยุโรป ซึ่งทำให้สินค้าและบริการต่าง ๆ มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และในช่วงเวลาเดียวกันนี้เอง รายจ่ายของรัฐบาล (และภาครีบ) ของประเทศเหล่านี้ก็ได้มีเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน โดยรายจ่ายของรัฐบาลที่เป็นสัดส่วนของผลผลิตประชาชาติ ได้มีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยทั่วไป (Cameron, 1978; Peacock and Wiseman, 1979) คำถามที่เกิดขึ้นจึงมือญู่ว่า ปรากฏการณ์ทั้งสองคือ การเพิ่มขึ้นของภาวะเงินเฟ้อ และการขยายตัวของรายจ่ายภาครีบ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร หรือไม่ ในปัจจุบันมีนักวิชาการเป็นจำนวนมากที่เห็นว่าปรากฏการณ์ทั้งสองมีความสัมพันธ์ กันอย่างใกล้ชิด

ในงานศึกษาของ Milton Friedman นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลผู้มีชื่อเสียง Friedman (1979) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับการขยายตัวของรายจ่ายภาครีบ Friedman นั้นมองว่าภาวะเงินเฟ้อ เป็นปรากฏการณ์ทางด้านการเงินอย่างหนึ่ง โดยเกิดจากการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจในระดับสูงจนเกินกว่าที่ความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจจะสามารถตอบสนองได้ กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินในท้องตลาดมีเพิ่มมากขึ้นในอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มของสินค้าและบริการต่าง ๆ ก็จะทำให้อุปสงค์รวมของสินค้าและบริการต่าง ๆ มีมากกว่าอุปทานรวม ทำให้สินค้าและบริการต่าง ๆ มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กล้ายเป็นภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้

เกิดการเพิ่มของปริมาณเงินมากเกินไปนี่ ก็เป็นเพราะการขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลนั้นเอง

แนวความคิดของ Friedman ดังกล่าว มีรากฐานทางทฤษฎีมาจากการแสวงความคิดที่เห็นว่า ภาวะเงินเฟ้อนี้เกิดจากแรงดึงของอุปสงค์ (demand-pull inflation) กล่าวคือ เกิดจาก การที่ความต้องการในสินค้าหรือบริการต่าง ๆ มีเพิ่มมากเกินไป (excess demand) ซึ่งการที่อุปสงค์มีมากเกินไปนี่ ไม่ใช่จะเกิดจากการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะเอง หรือเกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจในลักษณะอื่น ๆ ก็ตาม ต่างก็ถูกมองว่าเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อทั้งสิ้น

แนวความคิดที่เห็นว่า การขยายตัวของรายจ่ายของรัฐบาลก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อนั้น ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในแนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักการเงินอย่าง Friedman เท่านั้น แต่ได้รวมไปถึงนักเศรษฐศาสตร์หัวก้าวหน้าอื่น ๆ อีกด้วย ตัวอย่างเช่น Ernest Mandel (1975 : 413, 417) นักเศรษฐศาสตร์ Marxist ชื่อส์ตันสำคัญคนหนึ่งในปัจจุบัน ก็ได้ชี้ว่า ตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การที่รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ มีรายจ่ายสาธารณะในระดับสูง และการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรายจ่ายสาธารณะต่างก็เป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาภาวะเงินเฟ้อในประเทศเหล่านี้

ส่วน Robert Heilbroner (1978 : 44) นักเศรษฐศาสตร์แนวสถาบัน (institutionalist) ก็ได้กล่าวไว้ว่าในทำนองเดียวกันว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น การที่รัฐบาลเข้ามามากไป กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ได้ทำให้ขนาดและขอบข่ายการดำเนินงานของรัฐบาลขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง และพร้อมกับการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะนั้นเอง ก็ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องประสบกับภาวะเงินเฟ้อในอัตราที่สูงอย่างไม่เคยประสบมาก่อน

แนวความคิดที่ว่าการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อนั้น มิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในหมู่นักเศรษฐศาสตร์เท่านั้น นอกจากนักเศรษฐศาสตร์แล้ว นักรัฐศาสตร์ยังเป็นจำนวนมากที่สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าวกันอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น Wildavsky (1980 : 5) และ Rose and Peters (1978 : 9, 178) ซึ่งต่างก็สนับสนุนให้รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ จำกัดการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะลง โดยเขาเชื่อว่าถ้ารัฐบาลสามารถลดรายจ่ายของตน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนที่สูงในรายได้ประชาชาติลงแล้ว ก็จะทำให้ปัญหาเงินเฟ้อในประเทศนั้น ๆ มีนัยยะได้

ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน แนวความคิดที่ว่าการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะเป็นตัวการทำให้เกิดเงินเฟ้อ จะเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางก็ตาม แต่แนวความคิดดังกล่าวก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่มาก ในการทดสอบว่า การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะกับภาวะเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กันจริงหรือไม่นั้น เราอาจทำได้โดยแบ่งการทดสอบออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) การตรวจสอบแนวโน้มเบื้องต้นของข้อมูล และ (2) การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

3. การวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อหาแนวโน้มของข้อมูล

ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายสาธารณะกับภาวะเงินเฟือนั้น เราอาจทำการทดสอบเบื้องต้นโดยพิจารณาจากตารางที่ 1 และ 2 ตารางที่ 1 ซึ่งให้เห็นถึงขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายของรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ 17 ประเทศ ซึ่งเราจะพบได้ว่า ประเทศที่รายจ่ายของรัฐบาลมีขนาดใหญ่มาก ๆ ก็จะได้แก่ ประเทศไทยกลุ่มสแกนดิเนเวีย คือ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ และนอร์เวย์ ซึ่งมีรายจ่ายภาครัฐบาลที่คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP ในปี 1978 เท่ากับร้อยละ 61.9, 57.7 และ 50.2 ตามลำดับ ส่วนรายจ่ายภาครัฐในประเทศไทยมันต่ำกว่า แต่ก็ยังสูงกว่าประเทศเยอรมันตะวันตก และฝรั่งเศส ก็คิดเป็นร้อยละ 46.1 และ 44.1 ของ GDP ตามลำดับ ส่วนประเทศที่มีรายจ่ายสาธารณะอยู่ในระดับต่ำ ก็จะได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสเปน ซึ่งมีรายจ่ายสาธารณะคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP เท่ากับร้อยละ 32.6, 29.8 และ 25.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ยังได้ชี้ให้เห็นถึงอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะของประเทศต่าง ๆ ในช่วงระหว่างปี 1960 – 1978 ซึ่งเราจะสังเกตเห็นได้ว่าในหลาย ๆ ประเทศ เช่น สวีเดน เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ ไอร์แลนด์ เดนมาร์ก และญี่ปุ่น จะเป็นประเทศที่มีอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะสูงกว่าประเทศอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ ส่วนประเทศที่มีอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะต่ำที่สุดก็จะได้แก่ สหรัฐอเมริกา โดยมีอัตราการเพิ่มเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปี

จากตารางที่ 1 ถ้าหากว่าแนวความคิดที่ว่า รายจ่ายสาธารณะที่มีขนาดใหญ่และการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรายจ่ายสาธารณะ เป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อมีความถูกต้องแล้วก็ อ ประเทศที่มีขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในระดับต่ำ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ก็ควรจะมีอัตราการเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงของภาวะเงินเฟ้อ

อยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ และในทางตรงกันข้าม ประเทศที่มีการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในอัตราสูง อย่างเช่น สวีเดน เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น ก็ควรจะประสบสบายนักการเพิ่มขึ้นของเงินเพื่อในอัตราสูงเช่นกัน

ตารางที่ 1 ขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายของรัฐบาลคิดเป็นสัดส่วนของ GDP ใน 17 ประเทศ ระหว่างปี 1960 – 1978

	ขนาดของรายจ่ายภาครัฐบาล คิดเป็น % ของ GDP ปี 1978 ^a	อัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยต่อปี ของรายจ่ายภาครัฐบาลคิดเป็น % ของ GDP ปี 1960 – 1978
สวีเดน	61.9	1.608
เนเธอร์แลนด์	57.7	1.321
นอร์เวย์	50.2	1.059
ไอร์แลนด์	47.7	1.260
เบลเยียม	47.6	—
เดนมาร์ก	47.2	1.437
ออสเตรีย	47.1	0.698
เยอรมันนี	46.1	0.780
อิตาลี	45.5	0.862
ฝรั่งเศส	44.1	0.449
อังกฤษ	43.2	0.785
แคนาดา	39.7	0.753
ฟินแลนด์	39.6	0.612
ออสเตรเลีย	34.0	0.527
สหรัฐอเมริกา	32.6	0.404
ญี่ปุ่น	29.8	1.397 (ปี 1970 – 77)
สเปน	25.4	—

^aข้อมูลไอร์แลนด์และเดนมาร์กเป็นของปี 1976 และข้อมูลของนอร์เวย์ เบลเยียม และอิตาลีเป็นของปี 1977

แหล่งที่มา: World Bank, *World Development Report 1980*, p. 53

ตารางที่ 2 ชี้ให้เห็นถึงอัตราเงินเฟ้อ (โดยดูจากเบอร์เช็นต์การเปลี่ยนแปลงในดัชนีราคากู้บริโภคของประเทศต่าง ๆ 18 ประเทศ ในช่วงปี 1960 – 1979 ซึ่งจากข้อมูลในตารางที่ 2 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีหลักฐานที่จะสนับสนุนแนวความคิดที่ว่าการขยายตัวของภาครัฐบาล เป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างมาก ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยปีปัจุบัน ซึ่งมีการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในอัตราสูงระหว่างปี 1970's แต่ในช่วงเวลาเดียวกันนี้กลับมีเงินเฟ้อในระดับต่ำ โดยอยู่ในระดับต่ำกว่าในช่วงปี 1960's ส่วนในประเทศเนเธอร์แลนด์ก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่รายจ่ายสาธารณะของเนเธอร์แลนด์มีขนาดใหญ่ และเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา แต่อัตราการเพิ่มของเงินเฟ้อ กลับมีเพิ่มขึ้นน้อยมาก โดยอัตราเฉลี่ยของภาวะเงินเฟ้อในปี 1977 – 79 มีสูงกว่าในช่วงปี 1960 – 64 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเช่นเดียวกับกรณีของประเทศไทยปัจุบัน ภาวะเงินเฟ้อของเนเธอร์แลนด์รวมทั้งของเยอรมันนี ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ และเบลเยียม มีอัตราต่ำลงในช่วงหลังของปี 1970's ในขณะที่รายจ่ายสาธารณะของประเทศเหล่านี้มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนในการศึกษาข้าม ประเทศไทยมีขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในระดับต่ำ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สเปน และอสเตรเลีย กลับมีการเพิ่มขึ้นของภาวะเงินเฟ้อในอัตราสูง โดยเฉพาะในช่วงปี 1970's ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งประสบกับปัญหาเงินเฟ้อในอัตราสูงขึ้นระหว่างปี 1977 – 80 แต่กลับมีรายจ่ายสาธารณะที่คิดเป็นสัดส่วนของ GDP ในปีเหล่านี้ในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ในเบื้องต้น โดยเปรียบเทียบข้อมูลกับรายจ่ายสาธารณะและอัตราเงินเฟ้อของประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เรายังคงจะสรุปคร่าว ๆ ได้ว่า ไม่มีหลักฐานอย่างเพียงพอแต่ประการใด ที่จะสนับสนุนแนวความคิดที่เห็นว่า การที่รัฐบาลมีรายจ่ายสาธารณะในระดับสูง และการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรายจ่ายสาธารณะ จะเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม หลาย ๆ ประเทศที่มีขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในอัตราสูง กลับมีแนวโน้มที่จะมีเงินเฟ้อในระดับต่ำ

ตารางที่ 2 อัตราเงินเพื่อโดยเฉลี่ยต่อปีของประเทศต่าง ๆ 18 ประเทศ, 1960-79

Percentage Change in Consumer Prices

	Average	1976	1977	1978	1979	Average	Change,
	1960-64					1977-79	1960-64 to 1977-79
สหรัฐอเมริกา	1.3	5.8	6.5	7.7	11.3	8.5	+7.2
แคนาดา	2.2	7.5	8.0	9.0	9.1	8.7	+6.5
อังกฤษ	2.8	16.5	15.8	8.3	13.4	12.5	+9.7
ฝรั่งเศส	4.0	9.6	9.4	9.1	10.8	9.8	+5.8
เยอรมันนี	2.4	4.5	3.7	2.7	4.1	3.5	+1.1
อิตาลี	4.5	16.8	17.0	12.1	14.8	14.6	+10.1
ญี่ปุ่น	5.6	9.3	8.1	3.8	3.6	5.2	-0.4
ออสเตรเลีย	1.8	13.5	12.3	7.9	9.1	9.8	+8.0
ออสเตรีย	3.3	7.3	5.5	3.6	3.7	4.3	+1.0
สวิสเซอร์แลนด์	2.8	1.7	1.3	1.1	3.6	2.0	-0.8
เนเธอร์แลนด์	3.4	8.8	6.4	4.1	4.2	4.9	+1.5
เบลเยียม	1.8	9.2	7.1	4.5	4.5	5.4	+3.6
ไอร์แลนด์	4.1	18.0	13.6	7.6	13.3	11.5	+7.4
นอร์เวย์	3.3	9.1	9.1	8.1	4.8	7.3	+4.0
เดนมาร์ก	4.4	9.1	11.1	10.0	9.6	10.2	+5.8
สเปน	3.5	10.3	11.4	10.0	7.2	9.5	+6.0
ฟินแลนด์	4.9	14.4	12.2	7.8	7.5	9.2	+4.3
สเปน	4.8	17.7	24.5	19.8	15.7	20.0	+15.2

แหล่งที่มา: OECD, *Economic Outlook*, December 1977, p. 125 และ

OECD, *Economic Outlook*, July 1980, p. 44, 143

4. การวิเคราะห์ในทางสถิติ

เพื่อให้เราสามารถแนใจได้มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายจ่ายสาธารณะกับภาวะเงินเพื่อ ในส่วนนี้จึงมีการทำการวิเคราะห์ในทางสถิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กันว่าคือ ภาวะเงินเพื่อในอัตราสูงจะมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับรายจ่ายสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ และการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะในอัตราสูง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อรายจ่ายสาธารณะอยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 1 ประเทศที่มีขนาดของรายจ่ายสาธารณะอยู่ในระดับสูง จะมีอัตราเงินเพื่ออยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 2 ประเทศที่มีอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะในอัตราสูง จะมีอัตราเงินเพื่ออยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 3 ประเทศที่มีทั้งขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะสูง จะมีอัตราเงินเพื่ออยู่ในระดับสูง

ในการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวนั้น เราอาจใช้ข้อมูลจากตารางที่ 1 และ 2 มาใช้ในการวัดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้คือ

ก. ภาวะเงินเพื่อ (ตัวแปรตาม) ซึ่งวัดได้จากอัตราเฉลี่ยของการเปลี่ยนในดัชนีราคากองบริโภค ในช่วงปี 1977 – 1979, (ข้อมูลจากตารางที่ 2) ซึ่งหมายความว่า ถ้าประเทศใดมีอัตราเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงในราคัสินค้าในช่วงปี 1977 – 79 ในอัตราสูงแล้ว ก็เท่ากับว่ามีภาวะเงินเพื่ออยู่ในอัตราสูง

ข. ขนาดของรายจ่ายสาธารณะ (ตัวแปรอิสระ) ซึ่งวัดได้จากขนาดของรายจ่ายภาครัฐบาลคิดเป็นเบอร์เซ็นต์ของ GDP ในปี 1978 (ข้อมูลจากตารางที่ 1)

ค. อัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะ (ตัวแปรอิสระ) ซึ่งวัดได้จากอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยต่อปีของรายจ่ายภาครัฐบาล คิดเป็นเบอร์เซ็นต์ ของ GDP ในปี 1960 – 1978 (ข้อมูลจากตารางที่ 1)

ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการศึกษา เป็นข้อมูลของประเทศไทยต่าง ๆ 17 ประเทศ ตามตารางที่ 1 และ 2 (โดยตัดประเทศสวีเดนแลนด์ ในตารางที่ 2 ออกไป) ซึ่งแหล่งที่มาของข้อมูลเหล่านี้มาจาก 2 แหล่ง คือ

(1) OECD, **Economic Outlook**, December 1977, July 1980

(2) World Bank, **World Development Report**, 1980

5. วิธีการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสถิติระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้นั้น จะอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หารูปแบบของ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัว กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ในการตีความหมาย ของผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ จะขึ้นอยู่กับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ซึ่งก็คือ ค่ายกกำลังสองของ Pearson's r ค่า R^2 จะชี้ให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด มีความสัมพันธ์ กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด และในทิศทางใด ตัวอย่างเช่น $R^2 = 0.50$ ก็หมายถึงว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้ร้อยละ 50 เป็นต้น นอกจากนั้น การตีความหมายก็ยังขึ้นอยู่กับค่า Regression Coefficient (b) อีกด้วย ซึ่งหมายถึงค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม เมื่อควบคุมค่าของตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่อยู่ในสมการให้คงที่แล้ว ค่า Regression Coefficient = 1.0 เป็นต้น ก็หมายถึงว่า ถ้าค่าของตัวแปรอิสระตัวหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ก็จะทำให้ตัวแปรตามมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยเช่นกัน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น ก็จะแสดงว่า ตัวแปรอิสระตัวนั้นกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สมการถดถอยพหุที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปร ตาม ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้แก่

$$INF = a + b_1 EX + b_2 INCEX$$

ซึ่งในที่นี้

INF = ภาระเงินเดือน

EX = ขนาดของรายจ่ายสาธารณูปโภค

$INCEX$ = อัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณูปโภค

a = ค่า Constant

b_1 และ b_2 = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับ ตัวแปรตาม เมื่อควบคุมค่าของตัวแปรอิสระอื่นที่มีอยู่ในสมการให้ คงที่แล้ว

6. ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงผลของการวิเคราะห์ทางสถิติของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ ภาวะเงินเพื่อ และตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว คือ ขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทดสอบโดยพหุ

Variable	b	SE B	BETA	T	SIG T
INCEX	.782	3.178	.072	.246	.809
EX	-.179	.128	-.408	-1.396	.185
(constant)	16.220	4.848		3.345	.005

$$R = 0.374; R^2 = 0.140; R^2 \text{ adj.} = 0.017; \text{ SEE} = 4.097$$

$$F = 1.143; \text{ Signif. F} = .347$$

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในระดับที่ต่ำมาก กล่าวคือ ตัวแปรอิสระทั้งสองตัวรวมกัน สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในภาวะเงินเพื่อได้เพียงร้อยละ 14 ($R^2 = 0.14$) เท่านั้น และความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อย่างใด ($F = 1.14$, Sig F = 0.35) และถ้าเรามาดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแต่ละตัว ก็จะพบได้ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน กล่าวคือ ในการนើของขนาดของรายจ่ายสาธารณะนั้น จะพบได้ว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรตาม ($b = -.179$) ซึ่งหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของขนาดของรายจ่ายสาธารณะมีแนวโน้มที่จะทำให้อัตราเงินเพื่อกลับลดลง แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง ส่วนในการนើของอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะนั้น ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับภาวะเงินเพื่อในเชิงบวก ($b = .782$) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

จากการผลของการวิเคราะห์ทางสถิติ เราจึงอาจกล่าวได้ว่า ขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณูปโภคไม่น่าจะมีผลกระทบต่อภาวะเงินเพื่อแต่อย่างใด กล่าวคือ ขนาดและการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายจ่ายสาธารณะทั้งร่วมกันและแยกกันไม่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาวะเงินเพื่อแต่อย่างใด ซึ่งเท่ากันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้แน่นอน

7. ปัญหา Multi – Collinearity?

ถึงแม้ว่าเราจะไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์ทางสถิติดังกล่าวมาแล้วก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์ทางสถิติดังกล่าว เราภัยควรที่จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก ทั้งนี้เพราะอาจเกิดปัญหานี้เรื่องของ Multicollinearity ขึ้นได้ ในการวิเคราะห์ทดสอบโดยพหุนั้น ปัญหา Multicollinearity เกิดจากการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันอย่างสูงมาก ซึ่งทำให้เราไม่อาจทราบได้ว่า ตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัด กับตัวแปรตามอย่างไรบ้าง ซึ่งในกรณีการศึกษาเช่นนี้ เราจะพบได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองตัวที่ใช้ในการศึกษา คือ ขนาดของรายจ่ายสาธารณะ และอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณะ น่าจะมีความสัมพันธ์กันไม่มากกน้อย ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ขึ้นได้

ปัญหา Multicollinearity นี้ ถ้ามีสูง ก็จะทำให้เกิดปัญหานี้ในการทดสอบสมมติฐานกล่าวคือ จะทำให้ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ขาดความน่าเชื่อถือลง โดย Multicollinearity จะทำให้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความเป็นไปได้ในการยอมรับ null-hypothesis ให้สูงขึ้น (ยอมรับว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน) ซึ่งถ้า null hypothesis ดังกล่าวเกิดไม่ถูกต้อง ก็จะมีผลทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนแบบที่ 2 (Type II error) ซึ่งเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการยอมรับ null-hypothesis เมื่อ null-hypothesis นั้นไม่จริง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์นี้ เรามักจะพบว่ามีปัญหา Multicollinearity อุบัติไม่มากกน้อย แต่ปัญหาดังกล่าวถ้าไม่รุนแรงนัก ก็ไม่มีผลกระทบกับผลการศึกษานัก แต่ถ้ามีปัญหา Multicollinearity สูง ก็จะมีผลกระทบต่อผลการศึกษามากอย่างไรก็ตาม วิธีการที่จะทดสอบว่ามีปัญหา Multicollinearity สูงหรือไม่ ก็อาจทำได้ด้วยวิธีง่าย ๆ โดยดูจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ถ้าเราพบว่าค่า F – Statistic ของสมการทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ค่า t – Statistics ของตัวแปร

อิสระแต่ละตัวกลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ก็แสดงว่ามีปัญหา Multicollinearity ในระดับสูงเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าเรากลับมาดูในตารางที่ 3 ของการวิเคราะห์ทางสถิติ เราจะพบว่าในการศึกษาชั้นนี้ไม่น่าจะมีปัญหา Multicollinearity ที่สูงแต่ประการใด ทั้งนี้ก็เพราะว่าทั้งค่า F Statistic ของตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวรวมกันในสมการ และค่า t – Statistics ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวต่างก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยกันทั้งสิ้น

ดังนั้น จากการที่ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว คือ ขนาดของรายจ่ายสาธารณูปโภคและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณูปโภค ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันสูงมากจนเกิดปัญหา Multicollinearity นั้น ก็ทำให้เราต้องยืนยันผลการวิเคราะห์ทางสถิติเดิม นั้นก็คือ ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามแต่อย่างใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ขนาดและอัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณูปโภคไม่น่าจะมีผลกระทบต่อภาวะเงินเพื่อแต่อย่างใด

8. สรุปผลการวิเคราะห์

ถ้าจะถามว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อ คำตอบที่ได้ก็คงจะมีมากมาย เช่น ภาวะเงินเพื่อเกิดจากความต้องการในสินค้าและบริการต่าง ๆ มีมากเกินกว่าที่ระบบเศรษฐกิจ จะสามารถตอบสนองได้ทัน เกิดจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกิดจากการเพิ่มขึ้นของราคาวัสดุดิบ หรือเกิดจากการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา แนวความคิดที่ว่าการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณูปโภคเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อ กลับได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในหมู่นักวิชาการ นักการเมือง ข้าราชการ ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป งานศึกษาชั้นนี้จึงเป็นการพยายามพิสูจน์แนวความคิดดังกล่าวว่า มีหลักฐานสนับสนุนมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาประเทศต่าง ๆ 17 ประเทศ เรายังพบว่าการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณูปโภคไม่น่าจะเป็นปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อในช่วงปี 1960 – 1979² แต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นขนาดหรืออัตราการเพิ่มของรายจ่ายสาธารณูปโภค ต่างก็ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับภาวะเงินเพื่อ ซึ่งที่เป็นช่นนี้ก็น่าจะเป็น เพราะว่า ภาวะเงินเพื่อนั้นน่าจะเกิดมาจากสาเหตุอื่น ๆ หลายประการ มากกว่าเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว

แนวความคิดที่ว่าการขยายตัวของรายจ่ายสาธารณูปโภคเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อ นั้น มีรากฐานทางทฤษฎีมาจากการความคิดที่ว่า ภาวะเงินเพื่อนั้นเกิดจากแรงดึงของอุปสงค์ (demand – pull inflation) กล่าวคือ เกิดจากการที่ความต้องการในสินค้าหรือบริการต่าง ๆ

มีเพิ่มมากเกินไป (excess demand) ซึ่งการที่อุปสงค์มีมากเกินไป ไม่ว่าจะเกิดจากภาระรายจ่ายตัวของรายจ่ายสาธารณะ หรือเกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินก็ตาม ต่างก็ถูกมองว่าเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อหักสิน แต่อย่างไรก็ตาม ในทางเป็นจริงนั้นภาวะเงินเพื่อไม่ได้มีสาเหตุมาจากการแรงดึงของอุปสงค์เท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นจากแรงดันของต้นทุน (cost – push inflation) ได้อีกด้วย ในกรณีนี้เงินเพื่ออาจเป็นผลมาจากการผลิตสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาวัสดุดิบ ตลอดจนค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ราคัสินค้าสูงขึ้นตามไปด้วย

ถ้าเราพิจารณาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกาเอง ในช่วงตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา เราจะพบว่าประเทศต่างๆ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ อิตาลี และอื่นๆ ต่างก็ประสบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และปัญหาการว่างงานโดยทั่วไป³ (Cameron, 1978 : 80) ดังนั้น จากการที่ประเทศเหล่านี้มีภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจ มีภาวะการว่างงานสูง และการผลิตไม่เติบโตนั้น จึงน่าจะซึ่งให้เห็นได้ว่า ภาวะเงินเพื่อในประเทศเหล่านี้ไม่น่าจะเกิดมาจากการมีอุปสงค์ในสินค้าและบริการต่างๆ มากเกินไปกว่าที่ระบบเศรษฐกิจจะตอบสนองได้ทัน ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจมีการขยายตัว และมีภาวะการจ้างงานเต็มที่แล้วเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม การที่ประเทศเหล่านี้ประสบกับภาวะเงินเพื่อพร้อมๆ กับภาวะหยุดชะงักทางเศรษฐกิจ จึงน่าจะซึ่งให้เห็นได้ว่า ภาวะเงินเพื่อในประเทศเหล่านี้น่าจะเป็นผลมาจากการปัจจัยที่เป็นอิสระจากอุปสงค์ทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ น่าจะเกิดมาจากการแรงดันของต้นทุนมากกว่า

ในปัจจุบันได้มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางด้าน “ต้นทุน” ที่ทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อในประเทศพัฒนาแล้ว ตัวอย่างเช่น Frey (1982 : 140) ที่ได้ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับภาวะเงินเพื่อ โดยเน้นว่า เศรษฐกิจของแต่ละประเทศในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากประเทศอื่นๆ อย่างมาก โดยผ่านการค้าระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายของทุน และการเปลี่ยนแปลงในราคัสินค้าวัสดุดิบบางอย่าง เช่น ราคาน้ำมันดิบ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะเงินเพื่อ โดยทำให้ราคัสินค้าต่างๆ ภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว Frey (1982 : 148) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางสถิติในระดับสูง ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กับภาวะเงินเพื่อโดยในช่วงปี 1970 – 1980 นั้น ประเทศที่มีค่าเงินตราตกต่ำลง (depreciation) โดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ⁴ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย ไอร์แลนด์ อิตาลี และสเปน จะเป็น

ประเทศที่ประสบกับภาวะเงินเฟ้อในอัตราสูง ทั้งนี้ เพราะเกิดจากการที่สินค้านำเข้าของประเทศเหล่านี้มีราคาสูงขึ้น และในทางตรงกันข้าม ประเทศที่มีค่าเงินตราสูง (appreciation) เช่น เยอรมันนี ญี่ปุ่น ออสเตรีย สวิสเซอร์แลนด์ และเนเธอร์แลนด์ จะมีแนวโน้มที่มีภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ

จากลักษณะดังกล่าว เราอาจกล่าวได้ว่า ภาวะเงินเฟ้อในช่วงตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา น่าจะมีสาเหตุมาจากการปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากกว่าการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายจ่ายสาธารณะในประเทศเหล่านั้น ดัง Frey (1982 : 148) ได้กล่าวไว้ว่า :

“ความแตกต่างกันในระดับของภาวะเงินเฟ้อในประเทศต่าง ๆ น่าจะเป็นผลมาจากการปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากกว่า การที่บางประเทศ เบ่น สมาร์ตอเมริกา และอังกฤษ ต้องประสบกับภาวะที่เงินตรา มีค่าตกต่ำ และภาวะเงินเฟ้อในระดับสูง เป็นระยะเวลาอันนานนั้น เป็นผลมาจากการที่ประเทศเหล่านี้ต้องสูญเสียภาระการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก ส่วนการที่ประเทศอื่น ๆ เม่น ญี่ปุ่น และเยอรมัน มีภาวะที่เงินตรา มีค่าสูงขึ้น ตลอดจนมีภาวะเงินเฟ้อในระดับต่ำ ก็เป็นผลมาจากการที่ประเทศเหล่านี้ได้เปรียบทางการค้าระหว่างประเทศมากนั้น และกลับกulary มาเป็นประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกมากถึงนั้น ในเม้นที่เรารู้จัก ก็เป็นผลมาจากการที่ประเทศเหล่านี้ต้องประสบกับภาวะเงินเฟ้อเรื้อรังเป็นระยะเวลาอันยาวนานนั้น ก็เป็นผลมาจากการที่ประเทศเหล่านี้ต้องสูญเสียภาระการเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกอย่างที่เคยเป็นมาก่อนนั้นเอง.....”

นอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศแล้ว ปัจจัยทางด้านต้นทุนที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ค่าจ้างแรงงาน จากรายศึกษาวิจัยหลายอันพบว่า ค่าจ้างแรงงานมีความสัมพันธ์อย่างสูง กับอัตราการเพิ่มขึ้นของภาวะเงินเฟ้อ เพราะการที่ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น จะทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย Hibbs (1977) พบความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างการเพิ่มขึ้นของภาวะเงินเฟ้อกับการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานในกรณีของประเทศไทยหรือเมริกา กล่าวคือ ในช่วงปี 1966 – 69, 1973 – 74 และ 1977 – 79 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจของประเทศไทยประสบกับภาวะเงินเฟ้อในอัตราสูง จะเป็นช่วงปีเดียวกันกับที่ผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยดังกล่าวมีการรวมตัวกันเข้ามาร่วม และเรียกร้องค่าจ้างแรงงานให้มีเพิ่มมากขึ้นในอัตราสูงเช่นกัน

ถ้าหากว่าภาวะเงินเฟ้อในช่วงกว่าสองศตวรรษที่ผ่านมาเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ (โดยเฉพาะปัจจัยด้านต้นทุนดังกล่าวมาแล้ว) มากกว่าที่จะเกิดจากการรายจ่ายสาธารณะแล้ว คำถามที่ตามมาก็คือ ทำไม่แนวความคิดที่ว่ารายจ่ายสาธารณะเป็นตัวการทำให้เกิดเงินเฟ้อ จึงเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน? ถึงแม้ว่าเราจะไม่มีหลักฐานในเชิงประจักษ์ที่จะสนับสนุนแนวความคิดที่ว่า การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะเป็นตัวการทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อตาม แต่หากไม่ควรที่จะมองข้ามความสำคัญทางการเมือง ของแนวความคิดดังกล่าว นักการเมืองตลอดผู้นำทางธุรกิจเป็นจำนวนมากได้ใช้แนวความคิดดังกล่าว เป็นเครื่องมือในการหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองและในเชิงนโยบาย และจากการที่แนวความคิดดังกล่าว เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ก็ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจขนาดใหญ่เกิดขึ้น ทั้งในสหรัฐอเมริกาเอง และในทวีปยุโรป ไม่ว่าจะเป็นการเกิดขึ้นมาของรัฐบาลอนุรักษ์นิยม การพยายามตัดรายจ่ายของรัฐบาลลง โดยเฉพาะรายจ่ายในด้านสวัสดิการสังคมและเงินอุดหนุนการศึกษา ลดอย่างกว้างขวาง (โดยเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ภาวะเงินเฟ้อลดลง) ตลอดจนการลดภาษี โดยเฉพาะภาษีที่เก็บจากกำไรของบริษัท (โดยเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้เกิดแรงจูงใจให้มีการลงทุนทางเศรษฐกิจมากขึ้น) การกระทำเหล่านี้ มีผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกัน กลุ่มนักธุรกิจนายทุน ซึ่งเป็นฐานทางการเมืองของรัฐบาลอนุรักษ์นิยมกลับได้ผลประโยชน์อย่างกว้างขวางจากนโยบายลดภาษี ดังนั้น เราจะไม่แปลกใจเลยที่พนักงานกลุ่มนักธุรกิจที่พยายามผลักดันแนวความคิดที่ว่า การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะ (และภาษี) เป็นตัวการทำให้เกิดเงินเฟ้อ ก็คือกลุ่มผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้ นั่นเอง

ເບີ່ງອວຮດ

¹ອ້າງໃນ New York Times, February 6, 1981.

² ຈາກກາරສຶກໜາເບື້ອງດັນເພື່ອເປົ້າມາເຖິງບໍລິຫານທີ່ 1 ແລະ 2 ສ່ວນກາຣົວຄຣະທຳກາງສົດທີ່
ຈະເປັນກາຣສຶກໜາກາວເຈັນເພື່ອໃນຊ່ວງປີ 1977 – 78 ເທົ່ານັ້ນ

³ ອຸປສົງຄໍຕໍ່ຄສິນຄ້າຮູບວິກາරຕ່າງໆ ຈະນີ້ຍູ້ໃນຮະດັບຕໍ່າ

⁴ ໂດຍແລ້ວພະນັກ້າເປົ້າມາເຖິງບໍລິຫານກັບປະເທດຄຸ້ມັກຂອງຕຸນ

ນວຽດນານຸກຮມ

- Cameron, David A. "The Expansion of Public Economy : A Comparative Analysis" **American Political Science Review** 72 (1978) 43 – 102.
- Frey, Bruno. "Political – Economic Models and Cycles" **Journal of Public Finance** Vol. 9 (1982) 120 – 190.
- Friedman, Milton and Rose Friedman. **Free to Choose**. New York : Harcourt - Javanovich, 1979.
- Heilbroner, Robert. **Beyond Boom and Crash**. New York : W.W. Norton, 1978.
- Hibbs, Douglas A. "Political Parties and Macro-economic Policy" **American Political Science Review** Vol. 71 (December, 1977) 1467 – 87.
- Mandel, Ernest. **Late Capitalism**. London : NLB, 1975.
- Peacock, Alan T. and Jack Wiseman. "Approaches to the Analysis of Government Expenditure Growth" **Public Finance Quarterly** Vol. 7, No. 1 (Jan., 1979) 3 – 23.
- Rose, Richard and Guy Peters. **Can Government Go Bankrupt?** New York : Basic Books, 1978.
- Wildavsky, Aaron. **How to Limit Government Spending**. Berkeley : California, 1980.